

PAPERS

DE LA FUNDACIÓ ORIENTA

MARÇ 2001 – NÚMERO 3

EDITORIAL

Presentem el tercer número de **PAPERS**, fent una especial menció de la festa commemorativa del vint-i-cinquè aniversari de la creació d'Orienta.

Va ser una festa distesa i emotiva, que ens va reunir a quasi totes les persones que d'una manera o altra han contribuït a fer realitat els objectius fundacionals. A tots, el nostre més cordial agraïment.

A l'apartat "A fons", parlem dels grups, una eina terapèutica, amb identitat pròpia, que cada vegada està més present en el nostre treball assistencial, gràcies al procés de formació que estan portant a terme els professionals de l'equip. ■

A. Icart

Director de la Fundació Orienta

ARTICLE DE FONTS

ELS GRUPS TERAPÈUTICS

A fi de poder prestar una millor atenció a la població infantil i juvenil que ens pertoca com a centre públic en salut mental, l'equip terapèutic del **CSMIJ Gavà/el Prat/Sant Boi** ofereix als diferents usuaris un seguit de modalitats assistencials, una de les quals són els grups terapèutics.

■
Els tractaments grupals es consideren, cada cop més, com una eina terapèutica molt important, vàlida i necessària dins una institució pública.

■
Convé assenyalar que, des d'un punt de vista ampli, els tractaments grupals es consideren, cada cop més, com una eina terapèutica molt important, vàlida i necessària dins d'una institució pública. Les raons són: en primer lloc, perquè a causa del gran nombre de pacients que atenem, amb edats i patologies diferents, permet la possibilitat de poder-los agrupar de manera que la interacció sigui mútuament beneficiosa. En segon lloc, perquè amb aquest abordatge es facilita la tasca terapèutica que d'una altra manera seria molt més àrdua i difícil, com seria el cas de nens molt inhibits o amb dificultats de relació.

El treball de grup consisteix, fonamentalment, a potenciar la comunicació, el diàleg i l'intercanvi

entre iguals. Aquest treball fa que s'estimuli el pensament, es revisin les pròpies actuacions i es puguin millorar les relacions amb l'exterior: tolerant les intervencions i les opinions alienes i afavorint una millora en la capacitat de compartir i d'aprendre dels altres. Els grups terapèutics ajuden a madurar, créixer emocionalment i augmentar les capacitats per comprendre's i relacionar-se.

■
El treball de grup consisteix, fonamentalment, a potenciar la comunicació, el diàleg i l'intercanvi entre iguals.

■
Un altre aspecte important dels grups terapèutics és que permeten dramatitzar –experimentar d'una forma real– situacions, sentiments i sensacions que poden ser entesos i atesos pel terapeuta conductor del grup i pel grup mateix. Això vol dir que el nen, noi o fins i tot els pares, s'apropen o connecten amb sentiments que, sovint, fàcilment es reconeixen en els altres però que, en canvi, és molt més difícil fer-ho en un mateix. Es tractaria, doncs, d'aconseguir una major capacitat de connectar amb les pròpies possibilitats, carències, amb els aspectes més conflictius i poc madurs, i també amb aquells aspectes més progressius i sans.

Continua ►

► Pel que fa al nostre servei, des de ja fa temps tenim diversos grups en funcionament, amb modalitats i objectius ben diferenciats: desenvolupar i promoure un creixement més sa; reduir el nivell d'ansietat; minvar les defenses patològiques o reforçar les capacitats, entre d'altres.

Els participants dels grups, bàsicament, són: nens, adolescents i pares. Segons l'edat dels participants i les característiques del grup, la tècnica és diferent. Amb els més petits la forma de relacionar-se és, sobretot, mitjançant el joc, mentre que amb els adolescents i els pares la comunicació i l'intercanvi esdevé fonamental amb la paraula.

En general, el pas del joc a la verbalització es considera, en el cas dels nois, com un element de maduració del grup. Aquests grups solen establir una dinàmica a on els nens més actius estimulen els més inhibits i passius, alhora que aquests aporten elements d'equilibri i tranquil·litat als altres.

En el grup, els pares aprenen a observar com són les relacions amb els seus fills, els conflictes que es repeteixen des de fa temps, a entendre les seves necessitats i dificultats, a tolerar les frustracions i expectatives que no els compleixen i, també a

a valorar les pròpies capacitats i les dels seus fills.

■
En el grup, els pares aprenen a observar com es relacionen amb els seus fills, els conflictes i, també, a valorar les pròpies capacitats i les dels seus fills.

■
Actualment en el nostre centre tenim els grups següents: a) *Grups terapèutics de llarga durada*. Funcionen 11 grups de nens i adolescents i 4 grups de pares. En els primers, la mitjana de participants és de 7, i en els segons, de 15 parelles. Tenen una durada d'un curs escolar. b) *Grup diagnòstic*. És un grup sempre obert, amb una mitjana de 6 participants i amb un nombre reduït de sessions. L'objectiu és la resolució de la problemàtica que presenten aquests nois i noies, a través de la profundització en el diagnòstic.

Fruit de la nostra experiència i del temps que fa que estem amb els diferents grups terapèutics, creiem que som davant d'una eina que, sens dubte, hem d'anar perfeccionant mitjançant un coneixement pràctic i, també, teòric.

Esther Urpinas

Coordinadora del CSMIJ Gavà/El Prat/Sant Boi

HOSPITAL DE DIA PER A ADOLESCENTS DE GAVÀ

L'HOSPITAL DE DIA DE GAVÀ INTEGRAT AL SEU ENTORN

Des dels inicis, l'Hospital de Dia per a Adolescents de Gavà s'ha plantejat funcionar d'una manera efectivament arrelada al lloc on és ubicat.

■
A l'hospital, el treball assistencial no es redueix a l'espai físic del centre, sinó que s'obre al món exterior.

■
A l'hospital, un dels vessants terapèutics és l'institucional. Dins d'aquest aspecte, el treball assistencial no es redueix a l'espai físic del centre, sinó que s'obre al món exterior i, per tant, els pacients de l'hospital es constitueixen en uns protagonistes més de la vida ciutadana de Gavà. Així, és normal trobar els nois i noies com a usuaris dels mitjans de transport, de la biblioteca municipal, visitant al Museu de Gavà, o fent ús dels comerços del voltant per tal de cercar els materials necessaris per als diferents tallers.

Ingressar a l'hospital de dia no ha de representar, doncs, un aïllament de la societat en la qual el pacient està immers; al contrari, la normalització en la integració en l'entorn es considera un factor clau en el procés terapèutic. Es tracta, per tant, que els pacients puguin resoldre els seus conflictes emocionals, tot sent uns ciutadans inserits de manera real a la societat. I, per això, els joves ingressats tenen tot el suport dels professionals del centre, a l'hora d'afrontar les tensions que, sens dubte, comporta aquest procés de creixement personal.

A l'Hospital de Dia de Gavà creiem, en definitiva, que el treball terapèutic ha d'implicar, necessàriament, l'assoliment de la salut en tots els aspectes, incloent-hi, evidentment, el social. ■

Mercè Gibert i Clols

Coordinadora de l'Hospital de Dia de Gavà

25è ANIVERSARI

El 17 de desembre de 2000 es va celebrar els 25 anys d'història de la Fundació Orienta. Pel vintè aniversari, es van fer unes jornades maratonianes per on van passar més de 350 professionals de la salut mental d'arreu de Catalunya. Doncs bé, en aquesta ocasió es va decidir celebrar-lo amb un sopar-festa, amb la companyia de totes aquelles persones que han estat vinculades a Orienta.

Va ser una jornada molt entranyable, ja que ens vam retrobar amb cares conegudes que des de feia molt de temps no ens havíem vist. L'acte, presentat per Sílvia Bonfill i Rubén Gualtero, va començar amb un audiovisual sobre la nostre petita història. Posteriorment, Monserrat Palau ens va parlar dels inicis, fent especial esment de les persones que amb la seva aportació han contribuït a fer realitat aquest projecte.

Però no tot van ser enyorences. Una parella de joves músics, igual com les paraules de l'Ignasi Riera,

sobre "*Els futurs de la salut mental*", amb el seu toc de gràcia, van animar la vetllada.

Per últim, i durant el brindis, Alfons Icart, va fer un breu repàs dels canvis produïts durant aquests últims anys, i als quals, també, van fer al·lusió alguns dels convidats que eren presents: J. Mañach, T. Arteman i J. Ballester, antics i actual gerent del Programa de Salut Mental del SCS. Tampoc podem oblidar les emotives paraules que en van adreçar Valentín Barenblit i Roser Pérez-Simó. I com que no podia ser menys, la festa va acabar amb una ballada, animada, sobretot, pels més joves. En marxar vam tenir la sensació que d'aquesta trobada tendríem un molt bon record.

A continuació recollim, de forma resumida, les paraules de l'Ignasi Riera. El text íntegre està disponible a la Fundació Orienta. ■

ELS FUTURS DE LA SALUT MENTAL

No sé si resulta contradictori que un centre d'higiene mental seriós, com Orienta, encarregui a una persona com jo una xerrada sobre els futurs de la salut mental. Com Marx, Groucho, hauria de començar afirmant que jo no m'apuntaria mai a un club que acceptés, entre els seus socis, gent com jo. Tinc més la impressió de ser una esmena a la totalitat d'una proposta coherent a favor de la salut, que no pas de ser un analista sobre la prospectiva de la salut i la higiene mentals.

Per mirar de centrar la qüestió, apuntaria uns quants capítols de conductes humanes que ens podrien oferir pistes sobre els futurs de la salut mental:

1. El neoinfantilisme. He pogut parlar amb nens magribins del carrer: amb intèrpretes i familiars

d'aquests nens. Amb els que s'esforcen per fer-ne el seguiment i protegir-ne la vida. M'han aclarit que no és veritat que siguin fills de famílies inhumanes que els foragiten del Marroc. Ben al contrari: les famílies els ajuden a viatjar cap a Espanya. I és que allà els nens treballen ja als dotze anys. I no han vingut perquè les famílies no els ajuden, sinó per poder ells ajudar les seves famílies.

Ho explico perquè això contrasta amb la tendència a allargar la infància en el nostre territori nacional: la més tardana incorporació al treball, superprotecció de les famílies –amb pares més grans sobre filles i fills més sovint "peces úniques"– la cessió de certes responsabilitats lligades amb la dels més joves, a què ens poden abocar? No ho sé. Però hi ha alguna cosa que grinyola...

2. Els negocis de la por programada. Sembla que el negoci de la por programada doni ales als qui ens volen fer viure malament. No insistiré en la manera com s'ha parlat i com es parla de l'epidèmia de la SIDA. No explicaré les pors atacades contra les

malalties o contra els estrangers pobres que viuen entre nosaltres (i això vol dir xenofòbia). La por al no-treball, a la insolvència, en un món on heroi positiu és el qui aprèn a viure com a insolent crònic, sense que es noti gaire. La por a les fallides, al preu del petroli, a les xifres de la borsa, als violadors que omplen carrers, aeroports, cues dels hospitals i fins i tot esglésies i monestirs venerables. Quanta, quanta por. *Cui prodest?*

3. La publicitat i l'obsessió pel consum. Com classifiquem, els experts, les tendències compulsives nadalenques al sobreconsum? Si el Nadal ja ens feia por perquè ens obliga a fingir tendresa i sobretot a suportar a la família, amb cara de felicitat, que és la imatge més tènica de la família, l'obsessió pel consum converteix aquestes festes en un focus epidèmic d'insalubritat mental.

Cada any, si puc, el dia i hora en què comencen les rebaixes, miro de ser a la porta d'un gran magatzem. Les cares dels i de les que volen travessar la ratlla mítica en una "pol position" és èpica i patètica. Mai la luxúria desbocada ha aconseguit rictus tan poderosos. L'avidesa dels nous herois i heroïnes... I les veus del vell Diògenes, passejant pel port de Siracusa, entre mecaders, i exclamant, segons el cronista romà: "*Quanta no indigeo!*" encara em sembla reveladora d'allò que podria ser camí de recuperació terapèutica de la salut mental.

4. Sedentarisme. Neoesportistes compulsius. Sempre he pensat que la més greu de les epidèmies contemporànies no és ni el tabaquisme, ni l'alcoholisme, ni el consum de drogues, ni la mala alimentació...sinó el sedentarisme, que ningú condemna. Si tingués poder executiu, i en nom de la salut mental, legislaria en contra de la proliferació de les reunions. I, especialment, de les reunions que duren més de vint minuts. És un aspecte del sedentarisme. L'altre és el del nen-nena que torna rebotat de l'escola, on ha segut tantes hores, i s'ajeu en el sofà amb el comandament a distància per fer zapping. Crec que això no pot ser bo per a la salut. I ho dic sense saber per què, per pura intuïció.

5. Alimentacions inadequades. Anorèxia. Bulímia. No tindrè ni la barra ni el cinisme de parlar-vos dels hàbits alimentaris correctes. Sé que sembaria una provocació. I no hi voldria caure. Però reflexioneu vosaltres per mi sobre les seqüeles tant de la desnutrició, en els països pobres, com l'excés de l'alimentació inadequada en els països rics. Que s'hagin disparat els casos d'anorèxia i de bulímia, i

no solament entre nenes joves, no em sembla ni casual ni d'interès menor.

■
Estem en el món verbal de les oracions simples,
en un llenguatge sense subordinades,
sense expressió del desig, de la ironia,
de la suggerència.

■
6. La desverbalització. Em preocupa la pèrdua de l'hegemonia de la paraula en el tracte entre humans. El llenguatge publicitari imposa missatges imperatius. La teledicció imposa missatges verbals, gramaticals, falsament entenedors; si més no, marcats pel reduccionisme del llenguatge simplificador de les hostesses d'avió. Indicar quina hora és o quin temps fa...tenia uns codis d'una imprecisió aparent, però d'un sentit comú profund, que ara hem perdut.

Estem en el món verbal de les oracions simples, en un llenguatge sense subordinades, sense expressió del desig, de la ironia, de la suggerència. I les teràpies del vostre ram, no atorguen una importància notabilíssima a l'expressió verbal? ■

DIRECTOR DE LA FUNDACIÓ ORIENTA: **ALFONS ICART I PUJOL**
EDICIÓ I COORDINACIÓ: **RUBEN D. GUALTERO PEREZ**

Carrer Sant Lluís, 66 - 08850 Gavà - Telèfon 93 638 39 93- Fax 93 633 30 66 – orienta @ fundacioorienta.com

